

Advies voor 62ste zitting van de Commissie voor de Status van de Vrouw van de Verenigde Naties in verband met het prioritaire thema “Uitdagingen en kansen om te komen tot gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes op het platteland”

De Adviesraad Gender en Ontwikkeling (ARGO) adviseert om bij het opstellen van het Belgisch standpunt ter voorbereiding van de onderhandelingen over en de goedkeuring van de conclusies van de 62ste Commissie voor de Status van de Vrouw (CSW62) rekening te houden met de volgende elementen.

1. Context

1. Bijna de helft van de wereldbevolking woont op het platteland.¹ Drie vierde van de armen ter wereld wonen en werken in landelijk gebied. De plattelandsgebieden worden geconfronteerd met een trage of stagnerende economische groei als gevolg van de beperkte voorzieningen en productiemiddelen buiten de landbouw. In de ontwikkelingslanden wordt de armoede van de plattelandsbevolking nog versterkt door schommelende en zelden gesubsidieerde prijzen, instabiliteit in de vraag naar en het aanbod van voedsel, extreme weersomstandigheden en toenemende politieke en gewelddadige conflicten. Bovendien bestaat 70% van de armsten op de wereld uit vrouwen.
2. Het is een strijd om de rechten en prioriteiten van vrouwen en meisjes op het platteland te verwezenlijken op alle niveaus, door het toepassen van een wettelijk kader wanneer dat bestaat, het ontwikkelingsbeleid en investeringsstrategieën. Er moet bijzondere aandacht zijn voor de vele verschillende identiteiten en vormen van ongelijkheid bij vrouwen op het platteland: als jongere, oudere, gezinshoofd van een eenoudergezin, lid van een inheems volk, seropositieve persoon, gehandicapte, migrante, vluchteling of intern ontheemde. In een groot aantal landen worden de rechten en prioriteiten van vrouwen en meisjes op het platteland bedreigd doordat conservatisme en religieus integritisme opnieuw de kop opsteken.

Plattelandsvrouwen hebben recht op een voldoende hoog levenspeil, maar in werkelijkheid hebben zij geen inkomenszekerheid en individuele sociale bescherming

3. Een groot deel van het werk dat de vrouwen uitvoeren, wordt nog altijd niet betaald en niet erkend, waaronder ook het in verhouding tot de productieve arbeid onevenredig grote deel dat wordt besteed aan “care” (zorg) en aan huishoudelijk werk, waar de gezinnen en de plaatselijke economieën afhankelijk van zijn.
4. De meeste plattelandsvrouwen halen hun bestaansmiddelen uit werk in de landbouw, dat bijna altijd informeel is². Bovendien werken zij vaak in preciaire omstandigheden en worden zij geconfronteerd met genderdiscriminatie op het vlak van verloning, werkgelegenheid en moederschapsverlof. Als gevolg daarvan hebben plattelandsvrouwen weinig of geen toegang tot sociale bescherming. Ook hun positie binnen het gezin maakt hen afhankelijk.

¹ In 2016 raamde de Wereldbank dat 45,702% van de wereldbevolking op het platteland woonde:

<https://data.worldbank.org/indicator/SP.RUR.TOTL.ZS>

² In Zuid-Azië en in zwart-Afrika, waar de landbouw nog altijd een belangrijke bron van werkgelegenheid is, heeft respectievelijk 71% en 59% van de vrouwen informeel werk in de landbouw, meestal als kleinschalige boerin, tegenover 47% en 56% van de mannen. “Progress of the world’s women 2015-2016: transforming economies, realizing rights”, UN Women, p. 102 <http://progress.unwomen.org>

5. Veel plattelandsvrouwen die het slachtoffer zijn (geweest) van gendergeweld, worden gestigmatiseerd en uitgesloten van activiteiten in de gemeenschap, wat leidt tot een beperking van hun werkvermogen, hun middelen van bestaan en de productiviteit van de landbouwsector.

Plattelandsvrouwen hebben recht op voedsel, maar in werkelijkheid worden zij meer getroffen door voedselonzekerheid en ondervoeding

6. Terwijl de hele landbouwwereld te lijden heeft van voedselonzekerheid, blijkt uit de gender- en ontwikkelingsindicatoren waarvoor gegevens beschikbaar zijn, dat vrouwen en meisjes op het platteland op onevenredige wijze worden geconfronteerd met armoede, uitsluiting en de gevolgen van de klimaatverandering.³

7. Het aantal mensen in de wereld dat lijdt aan chronische ondervoeding is toegenomen van 777 miljoen in 2015 tot 815 miljoen in 2016. In alle regio's van de wereld maken vrouwen meer kans dan mannen om in een situatie van voedselonzekerheid te verkeren.⁴ Dat is niet alleen te verklaren door de afhankelijkheid van hun echtgenoot, maar ook door het gebrek aan beslissingsmacht, het geringe inkomen, voedselverboden en de ervaringen als (zwangere en borstvoeding gevende) moeder. Tegelijk nemen steeds meer vrouwen hun lot in eigen handen.

8. Het Comité voor Voedselveiligheid van de VN is van oordeel dat het recht op voedsel, voedselzekerheid en voeding onvermijdelijk samenhangt met gendergelijkheid, de volledige verwezenlijking van de rechten van vrouwen en de economische, maatschappelijke en politieke empowerment van vrouwen. Voor plattelandsvrouwen specifiek gaat het vooral om het respect voor hun rechten; om de toegang tot bossen en grondrechten, tot ondersteunende diensten voor de landbouw en de bosbouw; om capaciteitsversterking en een meer gelijkwaardige deelname aan de besluitvorming. Het Comité wijst op de centrale rol die vrouwen spelen binnen voedselsystemen en stelt dat het nodig is om voorwaarden te creëren die gunstig zijn voor hun medewerking bij het ontwikkelen van voedselsystemen die een betere voeding garanderen.⁵

9. In landelijke gebieden van hoge-inkomenslanden is de toegang van vrouwen tot landbouwgrond en tot de inkomsten uit de landbouwbedrijven niet altijd verzekerd, omdat de rechten binnen het bedrijf of de familie niet geïndividualiseerd zijn.

³ Conceptnota, Vergadering van de deskundigengroep over "Challenges and opportunities in achieving gender equality and the empowerment of rural women and girls", belegd door UN-Women IFAD, FAO en WFP, Rome, Italië, 20-22 september 2017 <http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/csw/62/csw62%20egm%20concept%20note.pdf?la=en&vs=524>

52ste zitting van de Commissie voor de Status van de Vrouw, "Gender perspectives on climate change," Discussienota voor een interactief panel van deskundigen over "Emerging issues, trends and new approaches to issues affecting the situation of women or equality between women and men", 2008,

<http://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw52/issuespapers/Gender%20and%20climate%20change%20paper%20final.pdf>

⁴ The state of food security and nutrition in the world, FAO, 2017 <http://www.fao.org/state-of-food-security-nutrition/en/>

⁵ Ontwerpverslag "Making a difference in food security and nutrition", VN-Comité voor Voedselzekerheid, Rome, Italië, 9-13 oktober 2017, p. 6-8. http://www.fao.org/fileadmin/templates/cfs/CFS44/draft-final-report/CFS44_Draft_Report_English.pdf

Plattelandsvrouwen hebben recht op grond en productiemiddelen, maar in werkelijkheid worden zij gediscrimineerd bij de toegang tot en zeggenschap over middelen en diensten

10. Plattelandsvrouwen, kleinschalige boerinnen, ondernemsters en arbeidsters in de landbouw zijn het slachtoffer van genderdiscriminatie in de toegang tot productiemiddelen en -diensten, de toegang tot kennis, opleiding, financiële diensten en technologische innovatie⁶. In veel gevallen worden de mannen bevoorreed door traditionele gebruiken op het vlak van erfrecht en toewijzing van gronden, zelfs wanneer de wetgeving de rechten van vrouwen erkent. Minder dan 20% van de grondeigenaars zijn vrouwen.⁷
11. Door de dynamiek van de toenemende verstedelijking, de bevolkingsgroei, de globalisering van de waardeketens in de landbouw, niet-duurzame landbouwmethodes en de toename van grootschalige buitenlandse en nationale investeringen in grond, die leiden tot een uitputting van de middelen, de agrobrandstoffen en de op de export gerichte voedingsmiddelensector zijn nieuwe risico's ontstaan voor de bewo(o)n(st)ers van het platteland die op die manier hun toegang tot de natuurlijke rijkdommen en/of hun werk kunnen verliezen.
12. De natuurlijke rijkdommen zijn voor zowel vrouwen als mannen meer dan een productiemiddel. Zij hebben ook een symbolische en een identiteitswaarde: het behoren tot een gemeenschap en het delen van gemeenschappelijke waarden, die vooral door vrouwen worden uitgedragen.
13. Vrouwen en vooral vrouwen op het platteland en uit inheemse gemeenschappen zijn weinig aanwezig in de bestuurlijke ruimte en zijn nog altijd ondervertegenwoordigd in de lokale, nationale en internationale instellingen als leiders en actoren van verandering, ondanks hun competenties en ondanks hun recht om op gelijke voet met de mannen deel te hebben aan het democratisch bestuur.⁸ Die participatie van vrouwen is ook belangrijk voor de kennis en ownership van hun rechten en van het bestaande wetgevende kader.
14. Meestal zijn landelijke gebieden minder goed voorzien van openbare diensten, zoals wegen, vervoermiddelen, gezondheidszorg en informatie- en communicatietechnologie (ICT). Vrouwen worden dus dubbel gestraft omdat zij minder toegang hebben tot mobiliteit, minder een beroep kunnen doen op zorg, hoewel verloskundige zorg van essentieel belang is, en minder toegang tot ICT.
15. Vrouwen hebben minder toegang tot ICT dan mannen⁹. Op het platteland kunnen smartphones een middel zijn om het isolement te doorbreken, voor vorming en informatie over onder andere milieucrisis, insectenplagen, de afkondiging van en wijzigingen in wetgeving of over de prijzen op de markt. ICT biedt nieuwe uitzichten op werk en draagt in bepaalde gevallen bij tot de *empowerment*

⁶ The State of Food and Agriculture 2011: Women and Agriculture, Closing the Gender Gap for Development, FAO, 2011, <http://www.fao.org/docrep/013/i2050e/i2050e.pdf>; Dey de Pryck en Termine, 2014, geciteerd door FAO, The State of Food and Agriculture: Leveraging Food Systems for Inclusive Rural Transformations, 2017, p. 24 <http://www.fao.org/3/a-i7658e.pdf>

⁷ Facts and figures: Economic Empowerment, Essential to agriculture, UN Women, geraadpleegd op 14/10/2017 <http://www.unwomen.org/en/what-we-do/economic-empowerment/facts-and-figures>

⁸ Global Gender Gap Report 2017, World Economic Forum, <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2017/performance-by-subindex/>

⁹ In zwart-Afrika heeft een vrouw 23% minder kans dan een man om een mobiele telefoon te bezitten. "Women and Mobile: A Global Opportunity", GSMA et al., 2010, http://www.gsma.com/mobilefordevelopment/wp-content/uploads/2013/01/GSMA_Women_and_Mobile-A_Global_Opportunity.pdf

In bepaalde regio's op aarde verhinderen genderstereotypes de toegang van vrouwen tot ICT omdat men ervan uitgaat dat zij bijvoorbeeld onbekwaam zijn om gebruik te maken van technologie.

van vrouwen. Maar ICT brengt ook nieuwe risico's voor vrouwen met zich mee, omdat zij bijzonder kwetsbaar zijn voor gevaren als cybergeweld, het zonder instemming verspreiden van privébeelden met een intiem karakter, intimidatie, misbruik van identiteit of mensenhandel.

16. Het geweld tegen vrouwen en de vele gevolgen (kwetsuren, ziekten zoals hiv, ...) beperken het vermogen om te werken, de productiviteit en de middelen van bestaan van vrouwen op het platteland. Bovendien worden veel vrouwen die het slachtoffer zijn (geweest) van geweld gestigmatiseerd en uitgesloten van gemeenschapsactiviteiten, waardoor hun middelen van bestaan nog sterker teruglopen en hun kwetsbaarheid voor geweld nog vergroot.¹⁰
17. Door grootschalige migratie en grootschalige interne verplaatsingen van de bevolking als gevolg van gewapende conflicten of klimaatverandering kan het risico op conflict in de plattelandsgemeenschappen waar deze mensen terechtkomen en zich vestigen nog doen toenemen, als gevolg van spanningen en de concurrentie om de toegang tot grond en andere natuurlijke rijkdommen. Plattelandsvrouwen worden dan bijzonder sterk blootgesteld aan de traditionele bedreigingen die uitgaan van een gewelddadige omgeving. Seksueel geweld vormt een even ernstige bedreiging in conflictsituaties als bij mensen op de vlucht en bij interne verplaatsing.¹¹ Bovendien kunnen situaties van conflict, post-conflict en verplaatsing het bestaande geweld, bijvoorbeeld door levenspartners, versterken.¹²

2. Aanbevelingen:

De wetten voor meer gendergelijkheid en beleidscoherentie versterken

18. Een **structurele coherente internationale basis garanderen**, door expliciet en systematisch rekening te houden met de problemen van plattelandsvrouwen binnen internationale instanties, zoals het High Level Political Forum on Sustainable Development¹³, het Comité voor de Voedselzekerheid van de VN, de VN-Conferentie over Klimaatverandering, het Comité voor de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, de Internationale Arbeidsorganisatie en de Wereldhandelsorganisatie.
19. Een **structureel nationaal fundament verzekeren dat coherent is met de internationale verdragen**. Staten die meestal verscheidene verdragen, verklaringen en conventies van de Verenigde Naties hebben ondertekend op het vlak van gendergelijkheid, tegen de discriminatie tussen vrouwen en mannen en ook voor de mensenrechten en het milieu, moeten in staat zijn om die uit te voeren en zo een nationale coherentie te verzekeren, ook in het kader van bilaterale en multilaterale akkoorden, met betrekking tot de uitvoering, opvolging en evaluatie van allerlei instrumenten ten

¹⁰ ASC, Global Protection Cluster, 2015, Food security and agriculture: Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery.

¹¹ Kate Lappin, Expert Paper prepared for UN Women, IFAD, FAO, WFP Expert Group Meeting 'Challenges and opportunities in achieving gender equality and the empowerment of rural women and girls', Enabling Just and Equitable Transitions through Rural Women's Power, september 2017 <http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/csw/62/egm/ep8%20%20kate%20lappin.pdf?la=en&vs=2828>

¹²WHO, Violence against women, Intimate partner and sexual violence against women, Fact sheet, november 2016 <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs239/en/>

¹³ Agenda 2030 bekrachtigt de dubbele genderbenadering, transversaal en specifiek. Alinea 20 van de Verklaring van de Verenigde Naties met betrekking tot Agenda 2030 van september 2015 stelt: "The systematic mainstreaming of a gender perspective in the implementation of the Agenda is crucial". SDG 5 handelt specifiek over de toepassing van dit principe. In overeenstemming met het internationaal recht en de internationale beslissingen moet bij de uitvoering van elke SDG op transversale wijze rekening worden gehouden met gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes, ook op het platteland.

voordele van plattelandsvrouwen, kleinschalige boerinnen en arbeidsters in de landbouw. Hiervoor moeten toereikende menselijke en financiële middelen worden uitgetrokken. Er moet vorming en begeleiding worden aangeboden om de integratie van deze nieuwe modellen mogelijk te maken. Landen die deze vrouwenrechteninstrumenten nog niet hebben geratificeerd, moeten daar door de internationale gemeenschap toe worden aangezet.

20. **In het mandaat van UN Women moet de** opvolging, evaluatie en het formuleren van aanbevelingen met betrekking tot de daadwerkelijke uitvoering van de internationale verdragen voor gendergelijkheid en tegen discriminatie tussen vrouwen en mannen als een **prioriteit worden gedefinieerd**. En er moeten voldoende menselijke, financiële en logistieke middelen worden voorzien om de uitvoering van deze opdracht mogelijk te maken. Het Comité voor Voedselveiligheid van de VN heeft erop gewezen dat het nodig is om te werken aan de uitvoering van het Verdrag over de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, vooral de algemene aanbeveling nr. 34 (2016) over de rechten van plattelandsvrouwen.¹⁴
21. Een **systematische en structurele integratie van genderperspectief garanderen**, door rekening te houden met de specifieke situatie en noden van vrouwen en mannen bij het identificeren, formuleren, uitvoeren, opvolgen en evalueren van alle **beleidslijnen**, ook in verband met klimaat, **onderzoek en acties** op het gebied van ontwikkeling in een landelijke en agrarische omgeving, en dit op alle niveaus (lokaal, nationaal, regionaal, internationaal). Hiertoe moet de inzameling en de analyse van genderspecifieke gegevens worden verzekerd en moeten genderindicatoren worden bepaald om de impact van het beleid op de genderverhoudingen te meten (positieve en negatieve gevolgen en ook de evolutie van de genderverhoudingen).
22. Een **evaluatie van de toepassing van het wetgevend kader voor gendergelijkheid** op het vlak van plattelands- en landbouwontwikkeling voorzien in de nationale en internationale voortgangsrapporten over de uitvoering van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's).
23. Tonen dat er rekening wordt gehouden met de situatie van vrouwen en mannen in de **budgetten en opvolging van de uitgaven** in programma's en acties voor plattelands- en landbouwontwikkeling en de strijd tegen klimaatverandering (zowel op het vlak van preventie, mitigatie, adaptatie en beperking van de kwetsbaarheid) door middel van instrumenten als *gender budgeting*.
24. Van op school de **empowerment van meisjes en een niet-seksistische opvoeding van jongens** versterken, om te komen tot een mentaliteitsverandering, het aanvaarden van nieuwe rolpatronen en het ontstaan van evenwichtige modellen voor de verdeling van de taken binnen het gezin.
25. Vrouwen en meisjes op het platteland **volledige en voldoende informatie geven over hun seksuele en reproductieve rechten** en ook daartoe **aangepaste diensten**. Er moet een verband worden gelegd tussen de problematiek van gezondheid en geweld en de seksuele en reproductieve rechten, die moeten worden beschouwd als een integraal onderdeel van de rechten van vrouwen. De relationele, affectieve en seksuele opvoeding van tieners is met name een belangrijk instrument om te strijden tegen gedwongen huwelijken en huwelijken op jonge leeftijd en de bijbehorende gezondheidsrisico's (vroegtijdige zwangerschappen, soa's en soi's, enz.).

¹⁴ Ontwerpverslag "Making a difference in food security and nutrition", VN-Comité voor Voedselzekerheid, Rome, Italië, 9-13 oktober 2017, p. 12 http://www.fao.org/fileadmin/templates/cfs/CFS44/draft-final-report/CFS44_Draft_Report_English.pdf

26. Programma's en acties uitvoeren om van bij de geboorte te **sensibiliseren voor het ontkrachten van genderstereotypes** die aan de oorsprong liggen van geweld tegen vrouwen en meisjes, de segregatie op het werk en de geringschatting van de bijdragen van vrouwen in het algemeen en plattelandsvrouwen aanmoedigen om zich te emanciperen van de rollen die hen worden toegewezen en om andere carrièrekeuzes te verkennen, door hen er bijvoorbeeld toe aan te sporen om ook te kiezen voor beter betaalde en hoger aangeschreven zogenaamd "mannelijke" beroepen.

Zorgen voor inkomenszekerheid en sociale bescherming om plattelandsvrouwen de kans te bieden hun rechten op een toereikend levenspeil te verwezenlijken.

27. De **zelfstandigheid van plattelandsvrouwen** bevorderen door **een gedeelde verantwoordelijkheid** tussen mannen en vrouwen **voor het gezin en de samenleving**, de **erkenning van "care" (zorg voor mensen)** als collectieve verantwoordelijkheid voor de samenleving, gezien het belang ervan voor de menselijke gezondheid en de voedsel- en voedingszekerheid,¹⁵ en de **financiering van betaalbare openbare diensten van een goede kwaliteit**.

28. Een **regulerend beleid voor bedrijven en ten gunste van de mensenrechten** bepalen en uitvoeren, dat het volgende garandeert:

- onderzoek naar de impact van de activiteiten van bedrijven – die onder andere banden hebben met de voedingsmiddelenindustrie en de mijnbouw of de extractieve industrie – voor de voedselveiligheid van gezinnen, de gezondheid en de levenskwaliteit van vrouwen op het platteland: daadwerkelijke en systematische raadpleging van de basisgemeenschappen, en vooral van de vrouwen, rechtsmiddelen voor mensen van wie de rechten zijn geschonden, zoals het recht op voedsel;
- transparantie in de waardeketens over het soort activiteiten dat wordt toegewezen aan vrouwen en hun werkomstandigheden – aandacht voor gelijke lonen en een veilige omgeving;
- maatregelen om te strijden tegen de steeds kwetsbaarder situatie van arbeidsters in de landbouw, die te kampen hebben met loonsverlagingen, moeilijke werkomstandigheden, onregelmatige of seizoenarbeid en de schending van hun rechten en die weinig of geen toegang hebben tot sociale bescherming.

29. De **toegang van vrouwen tot de lokale, regionale en internationale markten mogelijk maken**. Vrouwen moeten worden aangemoedigd om hun producten rechtstreeks te verkopen op de markten waar de prijzen gunstig zijn en zij moeten toegang krijgen tot transportmiddelen, huisvesting, verkoopruimtes, informatie, enz. Het is ook belangrijk om landelijke activiteiten buiten de landbouw of complementair aan de landbouw te ondersteunen (seizoeneffecten, geïntegreerd toerisme).

30. **Systemen van sociale bescherming** ontwikkelen die rekening houden met de specifieke noden van plattelandsvrouwen en gelijke toegang van vrouwen en mannen tot sociale bescherming garanderen.

31. Garanderen van een **veilige omgeving**, kijken welke risico's er zijn voor de fysieke veiligheid bij het werk in de landbouw, de veeteelt of de verkoop, zoals bijvoorbeeld bij de verplaatsing van vrouwen naar het veld of naar de markt, en zo nodig voldoende veiligheidsmaatregelen voorzien.

¹⁵ Report on Nutrition and food systems: Summary and Recommendations, High Level Panel of Experts, VN-Comité voor de Voedselveiligheid, 11 september 2017, p. 9.

http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/hlpe/hlpe_documents/HLPE_S_and_R/HLPE_2017_Nutrition-and-food-systems_S_R-EN.pdf

32. De **toegang van plattelandsvrouwen tot ICT** bevorderen door middel van basisvorming zoals alfabetisering en beroepsopleiding die kadert in een dynamiek van *empowerment* en ook de **toegang tot middelen** als smartphones, computers en internetverbindingen bevorderen, waardoor zij beschikken over meer capaciteiten en informatie, onder andere over hun rechten, de werking van instellingen of de evolutie van de prijzen van producten op de verschillende markten. Het is ook nodig om na te gaan welke risico's deze programma's, die culturele modellen in vraag stellen, met zich mee brengen in de vorm van negatieve gevolgen voor de vrouwen zelf, hun huishouden en hun kinderen.
33. De **wetgeving en de regelgeving met betrekking tot ICT** herzien om de vrouwen die digitaal actief zijn, te beschermen voor de gevaren en beperkingen ervan. Momenteel ontsnapt de wereldwijde entertainmentsector die veel sterker is geworden door de kracht van de nieuwe technologieën aan de wet en de regelgeving.

De voedselzekerheid en de voeding van plattelandsvrouwen verzekeren om hun recht op voeding te garanderen

34. De **diversifiëring van de bestaansmiddelen** en van concrete oplossingen aanmoedigen, onder andere via steun aan systemen van solidaire economie die vrouwen hebben ontwikkeld in de landbouw, de veeteelt en de verwerking van producten, doorheen de hele keten, zodat zij kunnen genieten van de gegenereerde rijkdommen en beslissingsbevoegdheid behouden in de verschillende fasen van de productie.
35. Vrouwen toegang geven tot nieuwe, duurzame landbouwtechnieken, onder andere via vorming, en het gebruik van **traditionele kennis en methodes van plattelandsvrouwen** – zoals agro-ecologische methodes – en de toepassing ervan in maatregelen voor het milieubehoud bevorderen. Er moet meer actieonderzoek komen met actoren en actrices op het terrein en onderzoeks- en/of verenigingscentra.

Het recht van plattelandsvrouwen op grond en op de productiemiddelen verzekeren

36. Specifieke beleidslijnen en programma's uitvoeren om vrouwen **een rechtvaardige toegang tot die middelen en ook tot zeggenschap over en overdracht van die middelen** te garanderen¹⁶, en dus:
- toegang tot innovatieve financiële instrumenten die zijn aangepast aan de beperkingen van plattelandsvrouwen op het vlak van subsidies en kredieten via openbare investeringen;
 - gelijke toegang van vrouwen en mannen tot vorming en tot de – nieuwe – technologieën op het vlak van duurzame ontwikkeling die gericht zijn op de teelt en de diversifiëring van voedselgewassen en weerbaarheid tegen klimaatverandering;
 - steun aan programma's voor landhervorming en het veiligstellen van grondrechten die gelijke rechten garanderen voor vrouwen en mannen, onder andere voor het recht op grond en de toepassing ervan binnen een aanvaardbare termijn;
 - de herziening of afkondiging van wetten die een rechtvaardige toegang garanderen voor vrouwen en mannen tot water; tot zaaigoed; tot infrastructuur voor de landbouw, voor irrigatie, transport en opslag; tot inkomensgenererende activiteiten zoals de verwerking van landbouwproducten en ook het opnemen en waarderen van de activiteiten van vrouwen in de waardeketens. Het is nodig om erop toe te zien dat vrouwen daadwerkelijk deel hebben aan het financieel beheer van de productie, de verwerking en de verkoop van landbouwproducten.

¹⁶ Report on Nutrition and food systems: Summary and Recommendations, High Level Panel of Experts, VN-Comité voor de Voedselveiligheid, 11 september 2017, p. 9.

http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/hlpe/hlpe_documents/HLPE_S_and_R/HLPE_2017_Nutrition-and-food-systems_S_R-EN.pdf

De organisaties van plattelandsvrouwen versterken

37. De capaciteiten van organisaties van plattelandsvrouwen versterken in hun acties op het vlak van:
- **advocacy** (op nationaal en internationaal niveau) bij boerenorganisaties om hun onderhandelingsmacht te verbeteren met het oog op steun aan de lokale boerenlandbouw en de erkenning daarvan als particuliere landbouwsector en aan de toepassing van de regelgeving met betrekking tot het recht op grond, waardig werk en gendergelijkheid;
 - **goed bestuur van de landbouw- en plattelandssector** zoals vorming en bijscholing van de leden, onderzoek naar diversiteit in de boerenlandbouw, het identificeren van nieuwe leden;
 - **decentralisering en netwerking** waarbij vrouwen nieuwe vaardigheden en kennis verwerven en ook het zelfvertrouwen dat nodig is om zich in te zetten voor burger- en politieke acties, onder andere in verband met klimaatverandering en het opeisen van hun rechten;
 - **sensibilisering** van mannen op het platteland, religieuze en traditionele leiders, jongeren en opiniemakers voor thema's die verband houden met gendergelijkheid in landelijk gebied – voor de waarden en methodes van de boerenlandbouw, voor vrede en tegen geweld.
38. Zorgen voor meer **erkenning als gesprekspartner en meer betrokkenheid van de organisaties van plattelandsvrouwen** binnen de nationale en internationale instanties die voor hen van rechtstreeks belang zijn, op het vlak van mensenrechten, gendergelijkheid en voedselsoevereiniteit, ook binnen de boerenorganisaties.¹⁷
39. Steun bieden aan **initiatieven van plattelandsvrouwen om de bevolking te beschermen** tegen de misbruiken van multinationale ondernemingen of investeerders die schadelijk zijn voor de voedselzekerheid, de gezondheid en de biodiversiteit (vooral van het zaaigoed), tegen het onderdrukken van vreedzaam sociaal protest van verdedigers van de mensenrechten, tegen geweld op vrouwen uit de gezinnen van deze laatsten en tegen de daaruit voortvloeiende straffeloosheid.

Voor de Adviesraad Gender en Ontwikkeling,

Sophie Charlier

Voorzitster

Lina Neeb

Vicevoorzitster

Advies van de Adviesraad Gender en Ontwikkeling,¹⁸ met de steun van de werkgroep CSW, die bestaat uit de volgende leden: Franstalige Vrouwenraad van België, het Internationaal Perucomité, Entraide et Fraternité, het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, le Monde Selon les Femmes, Oxfam-Solidariteit en Sensoa.

¹⁷ Report on Nutrition and food systems: Summary and Recommendations, High Level Panel of Experts, VN-Comité voor de Voedselveiligheid, 11 september, p. 9.

http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/hlpe/hlpe_documents/HLPE_S_and_R/HLPE_2017_Nutrition-and-food-systems_S_R-EN.pdf

¹⁸ De leden van de Adviesraad Gender en Ontwikkeling zijn CNCD-11.11.11, 11.11.11, le Conseil des Femmes francophones de Belgique, de Nederlandstalige Vrouwenraad, het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, de Franstalige en de Nederlandstalige academische wereld.